

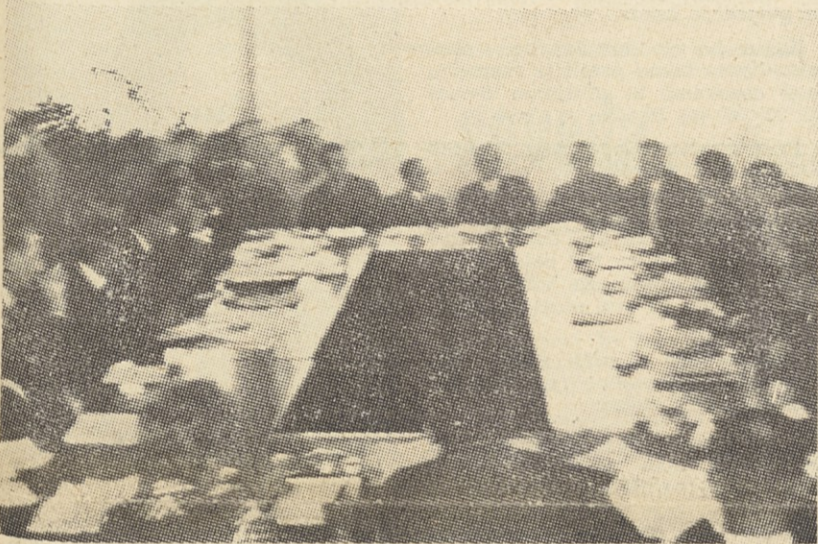
Gradisov Vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Sindikalni odbor za zvišanje startnih osnov

V poprečju naj bi se startne osnove postopno zviševale za fizične delavce za 20,7 odstotka, za umske pa za 18 odstotkov. Kakšne so realne možnosti za uresničitev tega predloga? Kako uskladiti kalkulatívne osnove? Razprave o družbenih dogovorih se bodo nadaljevale v poslovnih enotah

Zadnji seji sindikalnega odbora podjetja so prisostvovali še predsednik republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije Lojze Čapuder, predsednik in tajnik mestnega odbora gradbenic, glavni in komercialni direktor, sekretar podjetja ter sekretarji osnovnih organizacij ZK podjetja »Gradis«. Namen seje je bil predvsem, kako v praksi izvajati samoupravne dogovore v gradbeništvu ter kakšne so naloge sindikalnega odbora v zvezi z amandmajem zvezne in republiške ustave. Na seji so razpravljali tudi o prehodu na 42-urni delavnik. Sejo je vodil predsednik odbora Tone Zaletelj.

Družbeni dogovori imajo namen uskladiti razmere v gradbeništvu, postaviti enaka izhodišča za vsa podjetja, predvsem pa zaščititi gradbene delavce proti slabemu gospodarjenju. Pri razpravah o tem pa moramo strogo ločiti kalkulatívne osnove od obračunskih osnov. Samoupravni dogovori pa bodo morali temeljiti na pravni osnovi, to je, da bo dogovore možno kontrolirati in proti kršiteljem izvajati sankcije. Poštenost mora zavladati med gradbenimi podjetji.

Nato so razpravljali o možnostih dviga startnih osnov v podjetju. (Podrobnosti preberite v članku pod naslovom »Osební dohodki po samoupravnem dogovoru«.) Vsekakor pa bomo startne osnove dvigovali postopoma in v skladu z našimi možnostmi in dvigom produktivnosti dela. Če hočemo realni osebni dohodek obdržati na sedanji ravni, moramo startne osnove zaradi prehoda na 42-urni delovni čas dvigniti za 6%, ali skupno za 15%, če hočemo slediti dvigu še življenjskih stroškov. Pri dviganju startnih osnov pa ne smejo biti prizadeji naši skladi. Razprava je bila zelo koristna in zanimiva. Storití moramo vse, da ne bo ostalo samo pri razpravah.

L. C.

Pomembna obletnica

Letos bomo 4. oktobra praznovali že 24. obletnico ustanovitve našega podjetja.

Obletnice ne obhajamo zato, ker je ta datum morda napisan v statutu podjetja, temveč zato, ker je za nami 24 let neumornega dela, velikih uspehov in tudi neuspehov, naporov, prizadevanj — vse pa za boljše in kvalitetnejše delo ter za boljše življenjske razmere delavcev.

Čeprav z doseženimi uspehi sami nismo povsem zadovoljni, saj bi človek vedno imel rad kaj več, kot pa že ima, smo vendarle lahko ponosni na prehojeno pot in na dosežke tako glede dela kot organizacije in tehničnega napredka našega podjetja. Vse dosedanje je sestavni del naših prizadevanj za zavestno usmeritev vseh članov našega kolektiva v proces, v katerem se odvija in oblikuje samoupravljavska miselnost v korist celotnega podjetja in vsakega posameznega njegovega člana.

Samoupravljanje se je v preteklem obdobju vsekakor močno razmahnilo in je potrdilo, da je to najbolj demokratična oblika gospodarjenja. To je namreč tista pot, po kateri se delo osvobaja vseh spon preteklosti, ko postaja človek sam svoj gospodar in sam razpolagalec s plodovi svojega dela. Tako upravljanje podjetja ni nekaj zunaj njega, nekakšna oblast nad njim, temveč je to del njega samega, je to dogajanje, v katerem ima vsak njegov člen možnost neposrednega vplivanja na oblikovanje odločitev. Prav glede tega smo dosegli v podjetju že velik napredek, k čemur je prispevala tudi sama organizacijska zgradba samoupravljanja, ki je tako prirejena, da bi vsak res imel možnost razviti vso svojo upravljavsko pobudo.

Seveda pa doživljamo v tem vrsto protislovij. Sicer pa je treba reči, da so prav protislovja vzgon napredka, da se v njihovem razreševanju oblikujejo nove zamisli in pobude, presega staro in hiti k napredku. Protislovja pa je moč razreševati samo ob nenehnem medsebojnem dogovarjanju, ob spoštovanju medsebojnih obveznosti in posebej odgovornosti za uresničevanje sprejetih obveznosti. Prav zdaj, ko bomo statut prilagajali nedavnim ustavnim spremembam, s katerimi je delovnemu kolektivu prepuščena pravica, da sam po svojih željah in potrebah oblikuje svoje organe samoupravljanja, je priložnost, da tudi to samoupravno plat — namreč odgovornost — še bolj dogradimo. Veljati bi moralo načelo, da je za predlog, ki ga sprejme organ samoupravljanja, predvsem odgovoren predlagatelj, ki se ne more skriti za sklep samoupravnega organa, češ, saj ste vi tako sklenili, jaz sem samo predlagal. Če je predlog dober, je dober tudi sklep. Če pa je slab, mora tisti, ki ga je dal, nositi tudi vse posledice. Prav glede tega stvari v našem samoupravnem sistemu še niso dovolj razčiščene in bi bilo prav, ko bi se v našem podjetju po zgledu drugih, ki so to že storili, stopimo korak naprej in prispevamo k samoupravni praksi kolektivov gradbeništvá.

Zdaj, ko razpravljamo tudi o perspektivnem programu podjetja, pa je tudi priložnost, da pregledamo, kako je z našo organizacijsko zgradbo, ali povsem ustreza novim potrebam in koncentraciji moči podjetja na najbolj nujne naloge. Kako je z medsebojnimi odnosi in delitvijo pristojnosti. Poiskati je treba take rešitve, ki bodo prispevale k še hitrejši rasti podjetja in razvoju samoupravljanja v njem.

Rezultati dosedanjega 24-letnega delovanja naposled dokazujejo, da smo že zdavnaj opravili zrelostni izpit ter da lahko z zaupanjem gledamo v prihodnost.

Prihodnje leto bomo torej obhajali že četrstoletnico obstoja podjetja in takrat jo bomo tudi slovesno proslavili, morda že ob še večjih uspehih, kakršne smo dosegali pretekla leta.

Nove velike gradnje in naša mobilnost

V zadnjem mesecu je »Gradis« pričel z deli na dveh novih velikih gradbiščih, na katerih bo potrebno koncentrirati znatne kapacitete našega podjetja

Prvo in največjo novo gradnjo organiziramo v Portorožu. Prevezli smo dela za dva investitorja. Za hotel »Riviera-Central« moramo zgraditi depandanso »Jadranko«, nov zvezni hotelski trakt in velik hotel »Slovenski dom«. Za »Palace« hotel Portorož pa smo prevzeli gradnjo novega hotela »Center« s trgovinami, samopostrežnico itd. K vsem navedenim turističnim objektom bo potrebno urediti še okolico, dovoze, parkirišča in zgraditi ca. 300 m dolga obala s plažo in sprehajalnimi potmi. Da bo možno pričeti z gradnjo samo, pa bo treba rušiti pet zidanih stavb. Celokupna dela bodo stala prek 60.000.000 N din in morala biti gotova od 1. 10. t. l. do julija 1970. Glavna gradbena dela in nekateri objekti za hotel »Riviera-Central« pa morajo biti dani investitorju že pred pričetkom turistične sezone 1970. Tudi gradbene količine bodo velike:

Poleg 5000 m³ rušitvenih del bo potrebno izkopati prek 30.000 m³ materiala, vgraditi pa 15.000 m³ betona, 18.000 m³ siporexa in veliko montažnih konstrukcij. Vsi objekti bodo grajeni po projektih prof. Mihelca in zelo zahtevni tako konstruktivno kakor tudi v gradbeno-obrtniških in drugih delih finalizacije, saj gre za objekte visokega turističnega standarda. Eden glavnih problemov bodo tudi razne kamnite obloge iz naravnega kamna, ki jih bo prek 5.000 m².

Drugo novo gradbišče organiziramo v Celju. Za »Cinkarno« Celje bomo gradili novo tovarno za titan-dioksid, ki mora biti gotova do sredi leta 1971. Gradbena dela bodo znašala ca. 30.000.000 N din, od tega pretežni del v letu 1970 (ca. 2/3). Inozemski partner z uvozno opremo točni roki za posamezne faze gradnje kljub sprotne projektiranju, temelji na franki-pilotih, ki jih bo samo v glavni hali prek tisoč, vse to bo otežkočalo delo.

Ko smo se odločali, kako mobilizirati v okviru podjetja potrebne

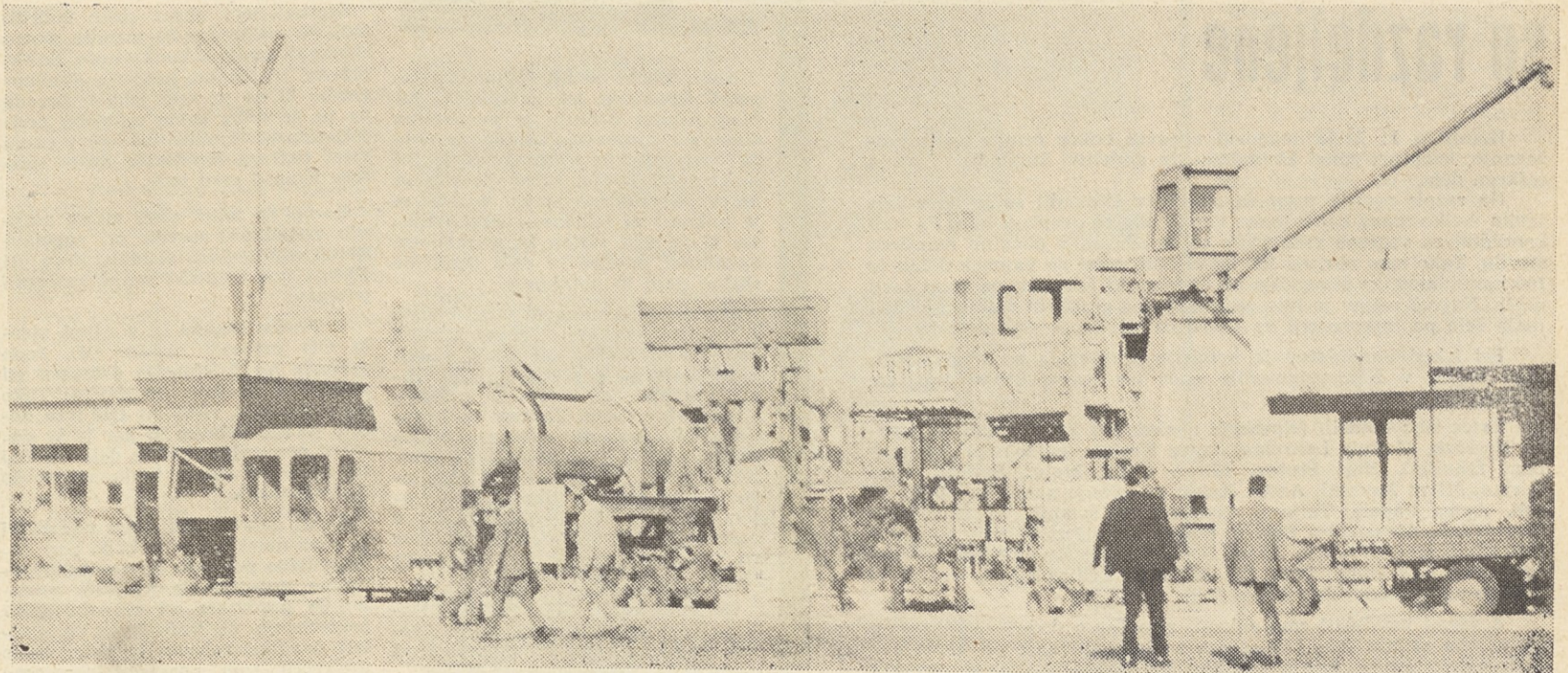
kapacitete za obe novi gradnji, je bilo takoj jasno, da je potrebno sodelovanje več poslovnih enot v Portorožu in da poslovna enota Celje sama ne more prevzeti del v Cinkarni, saj bo drugo leto morala samo na TE Soštanju opraviti gradbenih del v vrednosti ca. 40.000.000 novih dinarjev. Tudi na kapacitete poslovne enote v Kopru nismo mogli računati, saj je z deli v naselju OLMO in v luki polno zasedena. Upoštevati smo morali tudi slabe izkušnje, ki smo jih imeli pri dosedanjih oblikah prevzemanja eksponiranih gradbišč, naj samo spomnim na naselje »Nikola« v Poreču ali na dela v Slavovskem Brodu.

Sklenili smo, da tokrat ustvarimo potrebne kapacitete s tem, da pritegnemo k sodelovanju več poslovnih enot, pri čemer delo med njih razdelimo, pustimo njihovo osnovno organizacijo nedotaknjeno in skušamo koncentrirati samo tisti del gradbiščnega dela, ki mora prinesiti skupno korist, ne da bi oviral samostojno delo sodelujočih partnerjev.

V dogovoru z vodilnimi tehničnimi kadri prizadetih poslovnih enot smo razdelili delo v Portorožu takole:

1. Nosilec del za vsa dela pri gradnji objektov za investitorja

Nadaljevanje na 9. strani

Naši izdelki na zagrebškem velesejmu

Papirnatih kvalifikacij ne bomo priznali

V zadnjem času, predvsem pa v obdobju letošnjega leta, je postalo pomanjkanje kvalificiranih delavcev zelo pereče. Kadrovska služba podjetja in tudi enot si je na vse načine prizadevala pridobiti čimveč novih kadrov. V glavnem smo kadrovali delavce iz drugih republik. Poleg tega je bilo organiziranih še vrsto tečajev tako doma kot v drugih republikah.

Zaradi velike potrebe po strokovnih kadrih so tudi v Bosni začeli z organizacijo tečajev za tesarje, zidarje itd. Njihovo zamisel pozdravljamo in podpiramo. Toda pri organizaciji teh tečajev so vse premalo mislili na strokovnost. Tako so primeri, da dobi delavec, ki obiskuje tečaj, že po treh ali štirih mesecih spričevalo kvalificiranega delavca.

Ko se tak delavec, seveda brez predhodne prakse, zaposli v podjetju, zahteva na podlagi spričevala delovno mesto kvalificiranega delavca, njegovo strokovno znanje pa ne dosega niti znanja polkvalificiranega delavca.

Tako neodgovorno »fabriciranje« spričeval povzroča veliko ekonomsko škodo (slab učinek dela, fluktuacije), posega v perečo socialno in sociološko plat ter vodi k stalnim konfliktnim situacijam. Delavec, ki je po treh mesecih praktičnega dela napravil izpit za kvalificiranega

delavca, je prepričan, da vse zna, zato tudi zahteva osebni dohodek kvalificiranega delavca, njegovo znanje na praktičnem delu pa je zelo minimalno. Končno pa se sodobna proizvodnja ne more več zadovoljiti s polovičnim znanjem.

Zato je upravni odbor centra za izobraževanje sklenil, da bo v bodoče preverjal znanja tako imenovanih »papirnatih kvalifikacij«. Delavcem, ki bodo s svojim znanjem dokazali, da so si kvalifikacijo dejansko zaslužili, bomo takoj tudi priznali.

Pri preverjanju znanja in strokovnosti pa bomo potrebovali široko in objektivno podporo vsega strokovnega kadra, predvsem delovodij.

Ob dejstvu, da tudi v bodoče ne moremo računati na občutnejše premike v tej smeri, bomo morali bolj sistematično kadrovati, oziroma izobraževati delavce neposredno iz vrst kolektiva ter si tako zagotoviti kvalitetnejše strokovne kadre.

L. C.

Predpisana zaščitna ruta za dolgo-lasce

— Kaj me briga varstvo. Meni se nikoli ne bo nič pripetilo. Morda Jozetu, Tonetu, Nežki...

SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina

OPŠTINSKI ZAVOD ZA ZAPOSILJAVANJE
JAJCE
CENTAR ZA STRUČNO OSPOBLJAVANJE
GLAMOČ

DIPLOMA

V UJAKOVIĆ /Bože/ BOJAN

rođen 9.V.1947. god. u HOTKOVICIMA, opština GLAMOČ, SR BiH.
pohadajo je četvermesečni kurs za kvalifikovane radnike iz građevinske struke — zanimanje TESAR i na kraju polagao završni ispit pred Ispitnom Komisijom u vremenu od 28.IV. do 4.V.1969. godine.

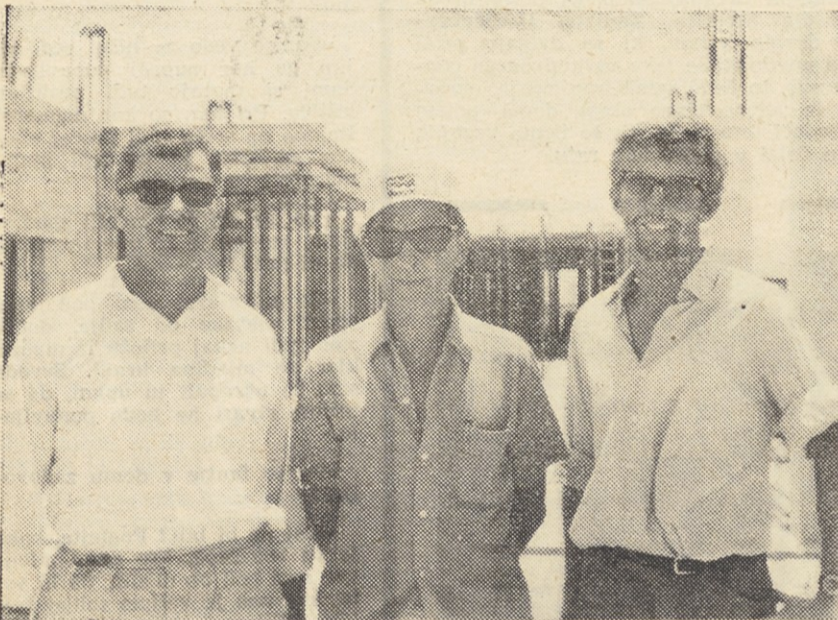
Imenovan je položio završni ispit za kvalifikovanog radnika iz građevinske struke - zanimanja

TESAR

Broj upisnice 3
Djel. br. 01-102/76
Glamoč, 5.V.1969. god.

Članovi komisije:
1) [Signature] 2) [Signature] 3) [Signature]
4) [Signature] 5) [Signature] 6) [Signature] 7) [Signature]
8) [Signature] 9) [Signature] 10) [Signature]

Rukovodilac centra
MIRKO ŽIROJEVIĆ

Iz daljne Afrike smo dobili še eno sliko. Inž. Silvo Erjavec, Anton Lisjak in inž. Miloš Križaj na gradbišču banke v Agedabiji

Več discipline pri izvajanju varstvenih predpisov

Skladno z zakonskimi predpisi in programom centra za izobraževanje so v vseh enotah izpiti — preizkus znanja iz varstva pri delu. Večina poslovnih enot, predvsem sektorski vodje in delovodje, so preverjanje znanja vzel zelo resno ter delavce resnično poučili o vseh nevarnostih, ki jim pretijo pri delu. Žal pa pri vseh ni bilo tako. Delavce so pričeli poučevati šele pred prihodom komisije ali pa jih sploh niso, sklicujoč se na to, da za to ni časa. To je zelo kratkovidna politika, ki se lahko vsakemu maščuje.

delu ne opravljamo samo zato, ker je to zakonski predpis, temveč zato, da se delavec lahko sam varuje pred nesrečami.

Isto velja za nošenje zaščitnih sredstev. Celade prav gotovo niso za to, da bi v njih shranjevali žeblice, ali pa da visijo po ograjah.

Največ nesreč nastaja zaradi neizvajanja predpisov in neuporabljanja zaščitnih sredstev. Zato je nujno, da delavci vedo, kakšni so preventivni ukrepi za preprečevanje nesreč pri delu in kakšna zaščitna sredstva morajo uporabljati.

Planirana vrednost proizvodnje je vključno z avgustom presežena za podjetje kot celota s 17,9%, kar je sicer malo manj kot prejšnji mesec, vendar je bila tendenca upadanja tudi v lanskem juliju in avgustu. Letos je ob primerjavi s istim obdobjem lani planski pokazatelj vrednosti proizvodnje ugodnejši. V naslednjem mesecu pa lahko kljub višjemu mesečnemu planu pričakujemo večjo realizacijo, ker se še vedno odraža v pokazateljih realizacije vpliv trimesečnih temeljitejših obračunov.

Primerjava absolutnih vrednosti proizvodnje lani in letos v avgustu nam kaže, da smo tudi dejansko vrednost presegli za 17,7%, ker je letošnji mesečni plan skoraj enak lanski realizaciji.

Plan skupne proizvodnje so vse PE presegle in znaša največji presežek 41,0%, medtem ko je najnižji presežek 9,1%. Tudi med gradbišči in obrati kot celota ni velike razlike (1,7%). V celoti je delež letnega plana presežen za 10%, kar je dejansko 2/3 letnega načrta (66,6%), med-

tem ko je bilo planirano samo 56,6%.

Tudi plan čiste proizvodnje je v glavnem presežen, saj samo ena PE ne dosega predvidevanja za 7,3%. V glavnem je planski pokazatelj čiste proizvodnje ugodnejši kot za obrtniška dela, kjer realizacija zelo niha, ker so tuji vplivi mnogo močnejši kot pri čisti proizvodnji. Če pri doseganju plana čiste proizvodnje opazimo velike razlike med posameznimi PE, medtem ko so te razlike pri obrtniških delih še občutnejše (od 57,7 do 225,6%, kar znaša

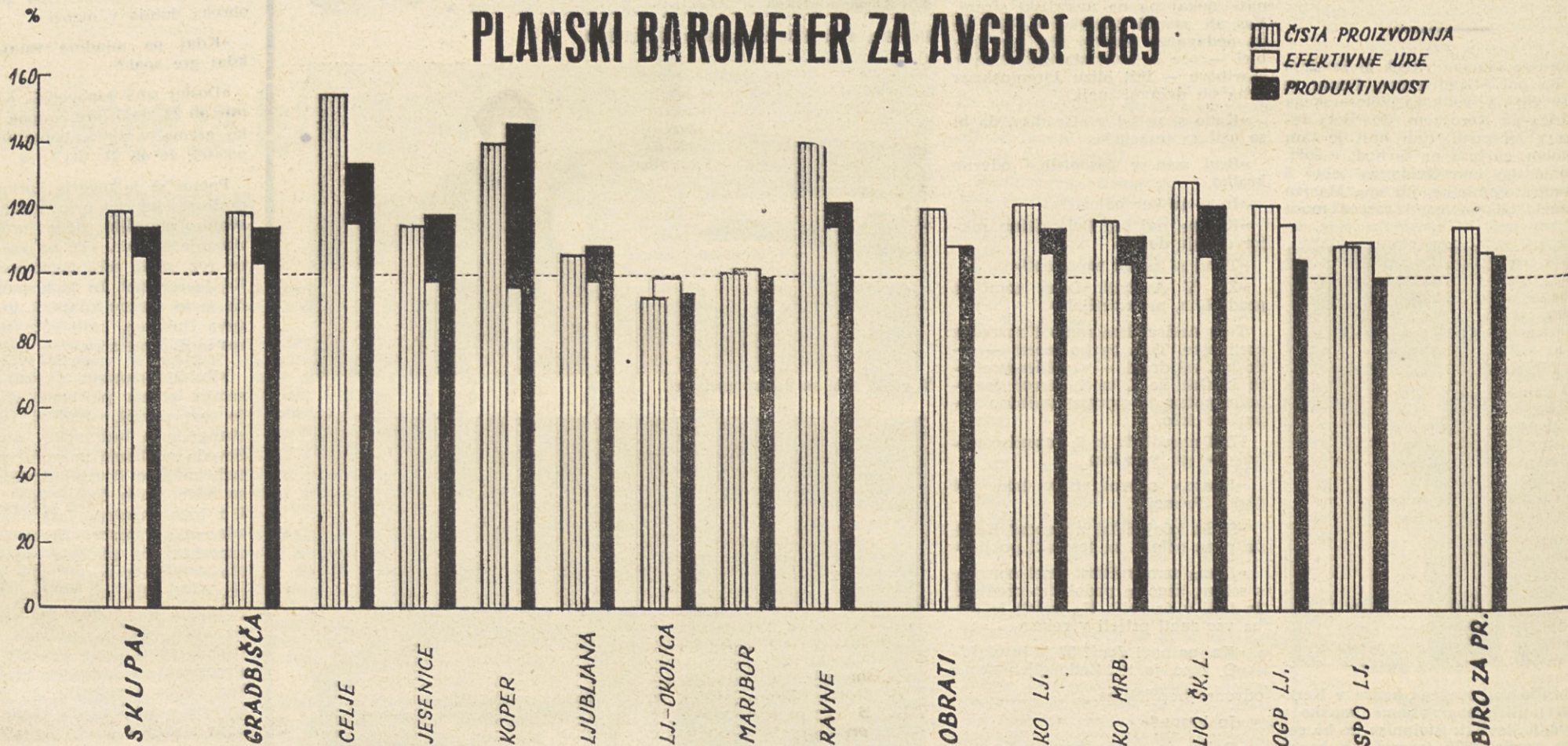
197,9%). Pri obrtniških delih tri PE niso dosegle predvidenega plana, medtem ko so ga druge močno presegle.

Pri planskem pokazatelju vseh efektivnih ur v celoti ni spremembe od prejšnjega meseca, vendar je število negativnih PE v tem primeru manjše. Za obdobje prvih 8 mesecev je 3,9% več ur porabljenih, kot je bilo predvideno, medtem ko je efektivnih in porabljenih 4,5% več. Teča zaradi večjega obsega del, kot je bilo v začetku leta predvideno, je nujno, da je porabljenih več ur, ker tudi število za-

poslenih narašča.

Produktivnost, računana iz razmerja: čista proizvodnja na efektivno uro, se je v primerjavi s prejšnjim mesecem izboljšala. Tri PE niso dosegle predvidene produktivnosti, toda odstopanja niso velika in se razen ene PE tudi tu položaj izboljšuje. V celoti je produktivnost v primerjavi s prejšnjim mesecem za 1,1% boljša. Tudi v primerjavi z lanskim pokazateljem produktivnosti je letos ugodnejše. Tudi dejanska produktivnost (računana iz absolutnih števil) je za 18,2% večja.

PLANSKI BAROMEIER ZA AVGUST 1969

Kakšna naj bo organizacija samoupravljanja v podjetju

Z ustavnimi amandmaji se prepušča delovnim organizacijam, da same podrobneje urejajo vprašanja samoupravljanja v skladu s svojimi razmerami in potrebami.

Kaj pravi ustavni amandma XV. k zvezni ustavi?

»Uresničujoč v delovni organizaciji kot celoti in v organizacijah združenega dela v njenem sestavu samoupravljanje, določajo delovni ljudje vprašanja, o katerih odločajo neposredno, in poverjajo določene funkcije upravljanja delavskemu svetu oziroma glede na naravo dejavnosti delovne organizacije drugemu ustreznemu organu upravljanja, določene izvršilne funkcije po njemu odgovornim kolegijskim in individualnim organom, ki jih voli delavski svet.

Delovni ljudje v delovni organizaciji določajo organe upravljanja delovne organizacije in organizacij združenega dela v njenem sestavu, njihovo delovno področje in čas, za katerega se volijo, ter pogoje za njihovo izvolitev oziroma razrešitev.»

Praksa je pokazala, da toge in podrobne ustavitve oziroma zakonske določbe o organih upravljanja ovirajo nadaljnji razvoj samoupravljanja v delovnih organizacijah. S spremembo ustavnih določil se postavljajo samo načela glede organizacije samoupravljanja, podrobnosti pa se prepuščajo delovnim ljudem v delovnih organizacijah, da jih sami rešijo.

Ustava odslej predpisuje samo en obvezen predstavniški samoupravni organ — delavski svet. Vse podrobnosti o sestavi delavskega sveta, njegovih pristojnosti, načina formiranja, časovnem mandatu in odgovornosti delovni skupnosti, morajo biti odslej določene v statutu. Pri tem se bodo morala upoštevati ustavna načela o družbeno-politični ureditvi. Po njih namreč delovni ljudje izvršujejo samoupravljanje v skladu z ustavo, zakoni in statutom. Verjetno bodo izdani še kakšni zvezni in republiški zakoni, ki bodo predpisovali najdaljšo mandatno dobo, medsebojne odnose med organi, volilna načela in podobno.

nekako izluščili tiste, ki so najbolj primerni.

Znano je, da so za razvijanje samoupravne prakse in najustrežnejših oblik in dela odgovorni vsi člani kolektiva in da se nihče ne more odtegniti tej odgovornosti. Dosedanja praksa, ko so zadolževali za organiziranje samoupravljanja ponekod tehnične sekretarje organov upravljanja in občasne komisije, so v dosedanjih razpravah o ustavnem amandmaju ocenili kot nezadovoljivo, v prihodnosti pa celo za nesprejemljivo (interna informacija RS, ZSS). Iz omenjene informacije bi povzeli tudi ugotovitev, da je treba v samoupravne procese in v oblike vključiti več strokovnega dela in proučevanja ter zmanjšati nekoristne improvizacije.

Gre za bistvena vprašanja, ki jih bo treba razrešiti, ter najboljšo rešitev tudi uveljaviti v naši interni zakonodaji.

Dileme, ki se pojavljajo, se nanašajo na mandatno dobo članov delavskega sveta, kateri organi naj bodo kolegijski izvršilni organi, ali

Upravni odbor v sedanji obliki in v funkciji naj ne bi več obstajal. Izvršilnih kolegijskih organov delavskega sveta podjetja in delavskih svetov enot naj bi bilo več, in to za posamezne naloge oziroma področja. To so v sedanji obliki stalne komisije in odbori delavskega sveta. S tem bi se izvršilne funkcije prenesle po odgovornosti na omenjene komisije, ki bi neposredno izvajale načela in smernice delavskega sveta.

Utemeljitev tega predloga je v tem, da se okrepi odgovornost posameznih komisij, na drugi strani pa se ne bi odgovornost prenašala še na kakšen drug izvršilni organ, kot je to npr. upravni odbor.

Mišljenje drugih, ki se poraja pri tem predlogu, je, da se lahko zaradi delitve posameznih izvršilnih funkcij na manjše skupine (komisije, odbori) prične uveljavljati birokratsko reševanje posameznih zadev in da je pri tem možen prevelik vpliv posameznikov.

Analiza sedanje organizacije, ko je upravni odbor obravnaval vsa vprašanja gospodarjenja in poslovanja podjetja oziroma enote in predlagal rešitve v potrditev delavskemu svetu, kaže, da se funkcije duplirajo in nepotrebno ponavljajo. Pri tem, ko je upravni odbor prevzel določeno odgovornost za predlagane rešitve, in jih predlagal delavskemu svetu, se je zmanjšala odgovornost posamezne komisije, ki je rešitev predložila. Če se zadeva opazuje skozi takšno ugotovitev, potem je predlog o ukinitvi upravnih odborov utemeljen. Prav bi pa seveda bilo, če bi izmenjali mišljenja in prehteli predvideno reorganizacijo, da ne bi zaradi nje nastale druge ovire za nadaljnji razvoj samoupravljanja.

Izhajajoč iz določila ustavnega amandmaja, da delovni ljudje poverjajo določene funkcije upravljanja delavskemu svetu in izvršilnim organom (kolegijskim in individualnim) lahko trdimo, da morajo biti vsi organi voljeni in da je celotni kolektiv odgovoren za pravilno izbiro. Na drugi strani pa imajo pravico volivci zahtevati polno odgovornost izvoljenih članov za njihovo delo, saj je od tega odvisen uspeh ali neuspeh v poslovanju podjetja.

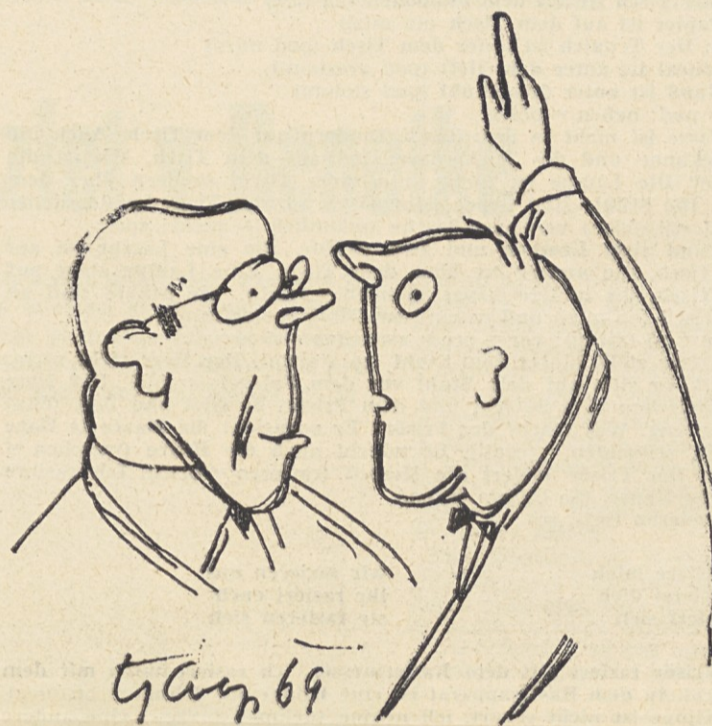
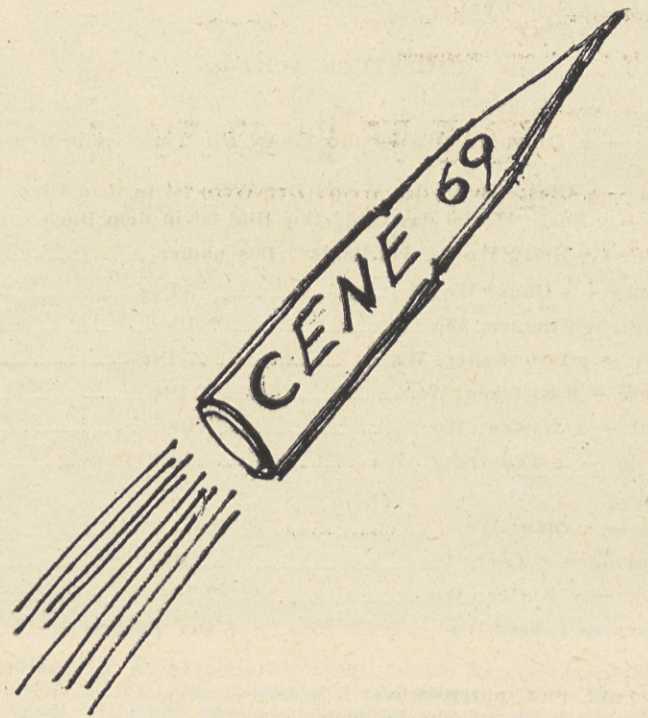
Upoštevajoč organizacijo dela, ki naj bo čim bolj učinkovita in ki naj temelji na sodobnih osnovah, moramo tudi organizacijo samoupravljanja prilagoditi takšni organizaciji in postaviti pravilno razmerje. Zato ni zavrženi misli, da v manjših enotah vse zadeve direktno rešuje delavski svet s predpostavko, da so v organizaciji poslovanja točno precizirane dolžnosti in odgovornosti strokovnih delavcev. Poudarek mora biti na odgovornosti posameznika ali službe za pravilno poslovanje in za predlagane rešitve določenih vprašanj v skladu s smernicami, ki jih je dolžan dati delavski svet.

● Individualni izvršilni organi

Veljavna zakonska določila še ne dopuščajo delitve individualnih izvršilnih zadev, ker je odločanje o teh zadevah samo v pristojnosti direktorja kot individualnega izvršilnega organa. Sindikati si prizadevajo, da bi vplivali na spremembo zakonskih določil v tem pogledu. Ugotavljajo, da je funkcija direktorja preobremenjena s številnimi odgovornostmi po določilih sedanjih zakonov. Treba bo doseči racionalnejšo delitev individualnih izvršilnih funkcij in odgovornosti tudi na drugih najodgovornejših delovnih mestih v delovni organizaciji (cit. informacija). Pri delitvi individualnih izvršilnih pooblastil na več individualnih izvršilnih organov v delovni organizaciji ne kaže več ohranjati takih kategorij delavcev, ki jih TZDR imenuje vodilni delavci. Težiti bi bilo treba k postopnemu zmanjšanju izvršilnih pristojnosti in odgovornosti in tako skozi samoupravno regulativo delovnih organizacij prispevati k razvoju individualne odgovornosti (cit. informacija).

Pri naši organizaciji poslovanja je verjetno prej omenjena ugotovitev in zahteva sindikatov dobrodošla, saj že sama dislociranost enot in način delitve proizvodnih zmogljivosti v podjetju sili k delitvi individualnih izvršilnih funkcij.

Reelekcija individualnega izvršilnega organa, ki je bila prej po zakonu o volitvah delavskih svetov in drugih organov upravljanja v delovnih organizacijah določena na vsaka štiri leta, ni več predpisana po spremembi zakona. Poleg tega je odpadlo določilo zakona, da mora biti razpisna komisija sestavljena iz enakega števila članov občine in podjetja. S tem je dano polno pooblastilo organom upravljanja oz.

Kje se bo ta ustavila!

delovni skupnosti glede izbire individualnega organa upravljanja, kakor tudi roka, za katerega je izvoljen.

Vprašanje, ki se sedaj ponavlja, glasi:

na koliko časa naj bo izvoljen individualni organ upravljanja in kakšni naj bodo pogoji pri predčasni razrešitvi oziroma pri ponovni izbiri. Pojavlja se mnenje, da naj bo razrešitev oziroma ponovna izvolitev odvisna od tega, kako podjetje posluje, kakšen dohodek dosega in podobno. Dalje so mnenja, naj bi delavski svet razpisal natečaj za izbiro individualnega organa upravljanja le tedaj, če je nujna zamenjava zaradi vzrokov, ki bi jih bilo potrebno vnesti v statut. Torej

ki jih je sestavil. Kot najvišji organ upravljanja odloča delavski svet o vseh vprašanjih proizvodnje, delitve, o statutih vprašanjih, sprejema samoupravne akte, skratka vodi celotno poslovno politiko podjetja. Pri tem pa ne bi bilo prav, če bi delavski svet obremenjevali z vsemi podrobnostmi.

Pri določanju organizacije samoupravljanja moramo pri našem podjetju izhajati iz naše organizacije poslovanja, katera je zelo specifična in z drugimi delovnimi organizacijami neprimerljiva. Zato bo potrebno v največji meri izhajati iz prakse, pri tem pa vse več stremeti k sodobnejšim oblikam organizacije poslovanja.

Z. R.

Francelj ali je to nov način doziranja.

Notranji samoupravni odnosi v delovnih organizacijah se lahko odselej urejajo na različne načine. Izbrati je treba takšno obliko, ki najbolj ustreza naravi poslovanja in delovanja, da bo lahko prišla pobuda samoupravljalcev čim bolj do veljave in da bo podjetje kar najbolj uspevalo. Ker niso več predpisane razne formalnosti, bo podjetje lahko uveljavilo najbolj primerne oblike, načine, postopke, odnose, razmerja, odgovornosti in pravice. Predvsem gre za samoupravno delitev odgovornosti znotraj podjetja. Postaviti je treba v praktičnem smislu razmerje med samoupravljanjem in sodobno organizacijo dela.

S tem sestavkom želimo, da bi se razvila razprava o načinu organizacije samoupravljanja v našem podjetju, kajti ni mogoče postaviti in zagovarjati eno samo stališče. Zavedati se moramo, da je od pravilne organizacije samoupravnega mehanizma v podjetju v izredno veliki meri odvisen tudi uspeh.

Organizirane so že bile številne razprave in razni seminarji, kjer se na podlagi teoretičnega razglabljanja izmenjajo mišljenja in dali umestni predlogi. Vendar ima vsako podjetje specifičnosti v svoji organizaciji poslovanja in marsikateri dober predlog o načinu ureditve samoupravljanja, ki pa ga ni mogoče uporabiti v vsakem podjetju. Zato bi bilo prav, če bi slišali mnenja naših delavcev o predlogih da bi

naj ostane upravni odbor, kako naj se zamenjuje individualni izvršilni organ in kakšen naj bo rok za njegovo imenovanje ter še vrsta drugih vprašanj.

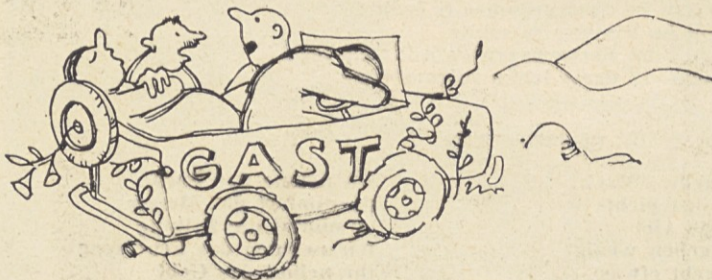
● Mandatna doba delavskega sveta

Člani delavskega sveta naj bi se volili na 4 leta, vsaki dve leti pa se naj polovica članov zamenja. Praktično bi to bilo tako kot sedaj, le rok dveh let se podaljša na 4 in zamenjava polovice članov ne bi bila vsako leto temveč vsako drugo leto.

● Kolegijski izvršilni organi

Nevezdržna je trditev, da lahko strokovni kolegij preimenujemo v kolegijski izvršilni organ. Člani kolegijskih izvršilnih organov so voljeni in ne more nihče biti član tega organa po svojem službenem položaju.

Glede ukinitve upravnega odbora (tako podjetja kot v poslovnih enotah) so mnenja deljena.

Če ne bo kmalu ceste, bo avto neuporaben

ne bi bilo avtomatičnega razpisa po preteku določenega roka, za katerega je individualni organ upravljanja imenovan, ker bi fiksnega roka sploh ne določili v statutu.

V tem sestavku so samo nekateri predlogi, ki se nanašajo na organizacijo samoupravljanja v našem podjetju. Vsekakor je precej važno, kakšne pristojnosti naj bi določili v statutu za kolegijske izvršilne organe. Ker so izvršilni organi, izvajajo praviloma samo sklepe delavskega sveta in rešujejo vprašanja posameznih področij (delitev, proizvodnja itd.) po smernicah, ki jih mora dati delavski svet. Poglavitno pri tem je, da bi se delavski svet v svojih razpravah in sprejemanju odločitev vedno naslanjal na temeljito in odgovorno pripravljene predloge, za katere odgovarja tisti,

Gradisov vestnik

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani — Izhaja mesečno

Osebni dohodek v Jugoslaviji in Sloveniji

Po podatkih zveznega zavoda za statistiko v Beogradu in po podatkih zavoda SRS za statistiko v Ljubljani je bil v letošnjem prvem polletju poprečni nominalni osebni dohodek zaposlenega v Jugoslaviji 935 dinarjev, v Sloveniji pa 1082 dinarjev. To pomeni, da so bili poprečni nominalni osebni dohodki zaposlenih v Sloveniji v letošnjem prvem polletju za 15,7% večji od jugoslovanskega poprečja.

Poprečni nominalni osebni dohodki so se v letošnjem prvem polletju v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta povečali za vso Jugoslavijo za 14% in za Slovenijo za 15%.

Pregled nominalnih osebnih dohodkov za letošnje prvo polletje v Jugoslaviji in v Sloveniji ter indeksov za prvo polletje 1969 prvo polletje 1968 omogoča naslednja razpredelnica:

	SFRJ		SRS	
	din	indeks	din	indeks
skupaj	935	114	1082	115
gospodarstvo	902	115	1050	115
industrija	909	116	1046	116
kmetijstvo	746	111	888	113
gozdarstvo	738	106	958	108
gradbeništvo	863	112	1024	116
promet	994	113	1117	116
trgovina in gostinstvo	992	117	1149	116
obrt	854	114	996	114
komunala	913	112	1022	111
negospodarstvo	1105	113	1260	114
kulturno socialna dejavnost	1068	112	1228	114
družbene in državne službe	1197	114	1380	116

Zanimiva je primerjava realnih osebnih dohodkov za prvo polletje v letih 1967 in 1969 za vso Jugoslavijo in za posamezne republike.

Indeksi	SFRJ	BH	Crna gora	Hrvat-ska	Makedonija	Slovenija	Srbija			
							Skupaj	ožja	APV APKM	
I-VI 69							108	108	109	107
I-VI 68	107	106	111	107	106	106	104	105	109	99
I-VI 67	104	104	101	103	104	103	104	105	109	99

Očito je, da so se realni osebni dohodki najbolj povečali v Črni gori in to za 11%. V Vojvodini so se povečali za 9%, v Srbiji za 8%, v Hrvaški in na Kosovu za 7% in v Makedoniji ter Sloveniji za 6%. Seveda ne smemo prezreti, da je nivo poprečnih osebnih dohodkov v Sloveniji višji kot v drugih republikah skladno s produktivnostjo dela in da so poprečne cene prehranbenih in industrijskih predmetov oziroma uslug v Sloveniji dokaj višje kot v drugih republikah.

Zanimiva je tudi rang lista poprečnih osebnih dohodkov v letošnjem prvem polletju v Jugoslaviji in v Sloveniji za področji gospodarstvo in negospodarstvo:

	SFRJ		SRS	
	rang	din	rang	din
družbene in državne službe	1	1197	1	1380
kulturno socialna dejavnost	2	1068	2	1223
promet	3	994	4	1117
trgovina in gostinstvo	4	992	3	1149
komunala	5	913	7	1022
industrija	6	909	5	1046
gradbeništvo	7	863	6	1024
obrt	8	854	8	996
kmetijstvo	9	746	10	888
gozdarstvo	10	738	9	958

Zvezni zavod za statistiko je preračunal za Jugoslavijo poprečne osebne dohodke nekvalificiranih delavcev. Pri tem je izločil morebitni vpliv razlikosti kvalifikacijske strukture zaposlenih v različnih dejavnostih. Dobil je naslednjo rang listo osebnih dohodkov po dejavnostih v letošnjem prvem polletju, preračunane na pogoje nekvalificiranega delavca:

Rang	Dejavnost	Dinarjev
1.	Trgovina in gostinstvo	771
2.	Promet	775
3.	Industrija	714
4.	Komunala	713
5.	Družbene in državne službe	697
6.	Obrt	643
7.	Gradbeništvo	655
8.	Gozdarstvo	634
9.	Kmetijstvo	621
10.	Kulturno socialna dejavnost	607

Na Markovem trgu pred doževo palačo

Naša delegacija na obisku pri nemških sindikatih v Frankfurtu. Na sliki: Rudolf Sperner, predsednik zahodnonemškega sindikata gradbincev, Carl-Heinz Tiedke, član predsedstva centralnega odbora, Karl Anders, svetovalec pri centralnem odboru, Erwin Stein, strokovni sodclavec za odnose s tujino, ter predstavniki »Slovenija ceste« in našega podjetja

Sindikalni izlet v Benetke

Po enem letu »tišine« nas je sindikalna podružnica centrale razveselila z okrožnico, da pripravlja izlet za svoje člane. Odbor je predlagal več variant, od katerih je prevzela vodstvo varianta v Benetke. Člani, ki Benetk še niso videli, so bili navdušeni nad predlogom, čeprav je vreme že ves teden nagajalo in ni kazalo, da bi se popravilo.

zijo po kanalu prazne krste. Ta občutek pa se je takoj popravil, ko sem videla poročni spreved z belo oblečeno nevesto na čelu, ki je prav v takih gondolah brzel mimo nas.

Ko smo prišli na Markov trg, nas je prevzela lepota mogočnih Benetk in njenih starinskih okraskov, lepota umetnin, katero so po svoje izražali umetniki, pa najsi bo na stropu, steni ali pa kamnitih tleh cerkve ali doževe palače.

Skočili smo še na razgledni stolp, od koder smo imeli Benetke kot na dlani. Kdor tega sam še ni videl, si te lepote ne more predstavljati.

Lačni želodci so nas opomnili, da je poldan in po stari kranjski navadi smo začeli iskati gostilno. Našli smo dobro restavracijo, kjer smo si privoščili italijanskih špagetov in njihovega dobrega vina. Prav dobro razpoloženi smo prekoračili Benetke prek njenih mostičkov ter si ogledovali trgovinice, ki so dobro založene z njihovim kičem.

Ker je bil odhod določen za 18. uro, smo morali s prav krepkim korakom »jurišati« na določeno mesto, kjer nas je že čakal avtobus, ki nas je po isti cesti odpeljal proti naši beli Ljubljani.

Z nadvse lepim izletom smo bili prav zadovoljni ter si takih priložnosti želimo še več.

N. P.

Predvideni izlet je bil določen za 13. september. Kaže, da nam je prav ta vražjeverna številka prinesla izredno lepo vreme, katerega smo se razveselili prav tako, kot da bi med člane padla novica, da se deli polovico dobička.

Odhod iz Ljubljane je bil napovedan za 5. uro zjutraj. Za nas, ki vstajamo vsako jutro ob 5. uri, je bilo kar malo nerodno. Saj je sobota tisti dan, ko malo poležimo in se zadovoljno nasmehujemo budilki, ko ji z največjim zadovoljstvom »zapremo usta«. Pa vendar za izlet v Benetke se moramo tudi nekaj žrtvovati.

Točno ob 5. uri zjutraj smo bili pred poslovalnico »Kompasa«, kjer je vodič(ka) že pogledovala na uro. Še malo in že je avtobus podjetja »Creina« potegnil...

Do mejnega prehoda je šlo vse gladko in veselo. Obetal se nam je lep in vesel izlet. Na bloku v Fernetičih pa se je »zataknilo«. Z avtobusa so nam »sneli Maričko«, kateri je potni list pred nekaj dnevi potekel. To nas je malo »poparilo«, ko pa smo se odpeljali dalje po lepi avtocesti do Portoguarra (kjer so velike tovarne hladilnikov in pralnih strojev), nas je slaba volja minila, saj do Benetk nismo imeli več daleč. V Portoguarro smo se malo oddahnili, sprehodili in prigriznili.

Prihod v Benetke v tako čudoviti zlati barvi sonca in morja nas je »novince« vznemiril. Po že predhodnem obvestilu vodiča, da avtobus ne sme stati dalj kot tri minute, smo na vrat na nos poskakali iz avtobusa in se podali v pristanišče, kjer smo se z »vodnim vlakom« odpeljali po kanalu. Bil je prelep razgled na stare, okrašene hiše, kamor se je zaganjalo morje ob visoki plimi. Nismo imeli časa za opazovanje neugledne »mestne čistoče«, saj so se po kanalu premetavale prazne gajbice od sadja in olupki vseh vrst.

Na mene osebno so dokaj neugodno vplivale črne barve gondol, tako da sem imela občutek, kot da se vo-

Tri Gracije — v ozadju most vzdihljajev

V Zagrebu se čas ni ustavil

Dne 24. junija so naši delavci na velikem travniku poleg že obstoječih javnih skladišč v Žitnjaku v Zagrebu zasadili prve lopate. Uredili so si dostojna bivališča, postavili začasna skladišča, pisarno ter pripravili vse potrebno za izkop temeljev hale VII centralnega skladišča.

Bruto površina bodoče hale je 3683 m². Temelji so blokovni in med seboj povezani s talnimi nosilci, ki bodo nosili tudi polnilne zidove. Sam objekt je eno-razporna hala s koritastim razponom glavnega nosilca na medsebojnem razmaku šestih metrov. Razen temeljev, talnih in čelnih okvirjev je konstrukcija v celoti montažna.

»Tudi tu ni teklo vse tako gladko,« je dejal sektorski vodja tovariš Kancijan. »Prvi problemi so nastali že pri fundiranju. Kmalu po pričetku izkopa se je pokvaril bager in smo stali 16 dni. Kljub temu pa teče vse po predvidenem planu. Objekt mora biti gotov do 17. novembra in tudi bo.

Pri organizaciji moram pohvaliti pripravo dela, predvsem pa toj. Lipovca, ki nam je do danes preskrbel vse, kar smo potrebovali in kar je obljubil.«

Delavci zadovoljni le terenski dodatek je premajhen

Jože Balant je član delavskega sveta enote. Na gradbišču v Zagrebu je že dober mesec dni.

»Počutim se odlično, delo je dobro organizirano. Delamo po 12 ur dnevno, ob sobotah pa se vozimo domov. Nedeljska karta stane okrog 2000 st. din,« je dejal tov. Balant.

»Življenje je tu drago, kosilo, ki stane 600 SD dobimo v restavraciji »Medveščak«, večerjo in zajtrk pa si kuhamo sami. V glavnem pa jemo suho hrano. Delamo v akordu. Vse je v redu, le terenski dodatek bi morali zvišati, sicer bom pa to predlagal na prihodnji seji delavskega sveta.«

Rad bi šel nazaj v Nemčijo

Jože Korotaj, kvalificirani zidar bi se rad povrnul nazaj v Nemčijo. »Za nas terence, ki smo vajeni vandrati po svetu je vseeno, kje si, samo da so zasluzki v redu.

V Zagrebu smo zadovoljni, le terenski naj nam popravijo, pa bomo še bolj. Pri delu zelo hitimo, ker bi bili radi čimprej gotovi. Se sreča, da je vse dobro organizirano. Oglasite se še kaj in pozdravite vse Gradisovce,« je še zaključil tov. Korotaj.

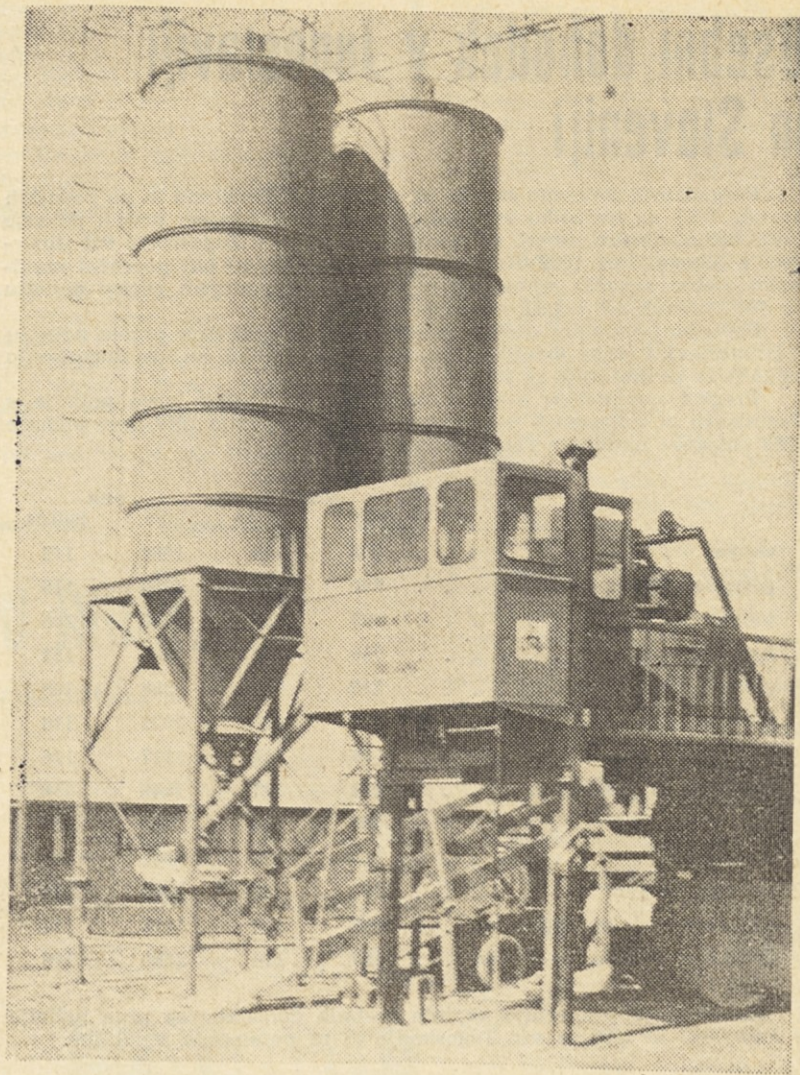
Jože Korotaj: »V Zagrebu smo zadovoljni«

Jože Balant in Stefan Radmanić na gradbišču v Zagrebu

Konrad Horvat je prvič pritisnil na gumb

Betonarna na gradbišču »Žitnjaka« v Zagrebu

Apollo 8 - senzacija Zagreba

Poleg številnih razstavljalcev strojev so se na zagrebškem velesejmu pojavili tudi stroji in izdelki naših kovinskih obratov. Stroji so tako kvalitetno izdelani, da lahko konkurirajo tudi zunanjim proizvajalcem. Zato ni nič čudnega, če je za naše stroje vladalo veliko zanimanje.

Naš stalni zastopnik na zagrebškem velesejmu Ludvik Rizmal je z letošnjo prodajo kar zadovoljen. Interesentov je bilo veliko, največ seveda za betonarno. Čeprav gradbena podjetja raje kupujejo uvožene stroje, smo letos prodali kar več betonarn. V glavnem pa lahko konkuriramo le s kvaliteto in ceno.

Letos so se za naše izdelke najbolj zanimali predstavniki podjetij »Beton« iz Skopja, »Pionir« iz Slavonske Požege, »Radnik« Križevci, »Tehnika« Tuzla, »Radnik« Doboj, reško cestno podjetje in drugi. Veliko povpraševanja je bilo tudi za 30-tonske asfaltne baze. Asfaltna baza, ki je bila kupljena na zagrebškem velesejmu, je kupilo podjetje »Partizanski Put« iz Zagreba. Baza bo meseca oktobra montirana v Zagrebu. Tu bodo prikazane prve demonstracije, na katere bodo povabljeni številni interesenti in kupci iz velesejma. Upamo, da bomo po tej demonstraciji prodali še več asfaltnih baz.

Za naše izdelke na velesejmu se je izredno zanimal tudi minister za težko industrijo iz Madžarske, ki je naše stroje zelo pohvalil. Mogoče pa še nam bo posrečilo stroje tudi izvažati. Naj bo kakorkoli, naši izdelki na velesejmu v Zagrebu in prodaja je dokazala, da smo na pravi poti.

L. C.

„Gradis“ na zagrebškem velesejmu

Letošnji 77. mednarodni zagrebški velesejem, ki so ga slavnostno odprli 11. septembra ob navzočnosti predsednika republike Josipa Broz-Tita, je spet presejal vse dotedanje rekorde: na sejmu je sodelovalo več kot 5300 tujih in okrog 1200 domačih razstavljalcev, ki so prikazali prek 250.000 raznovrstnih izdelkov.

Sicer pa govorijo o dimenzijah tega ogromnega sejma še druge številke. Naj na primer omenimo, da so samo iz uprave velesejma povabili na to prireditve več kot 12.000 poslovnih ljudi z vseh kontinentov sveta. Če dodamo še vsa vabila domačih podjetij, potem ni dvoma, da je to prireditve obiskalo od 80.000 do 100.000 poslovnih ljudi iz Evrope, Azije, Amerike in Afrike. Na sejmu so prihajali najuglednejši ljudje — direktorji, komercialisti, tehnični vodje in drugi — iz Italije, ZR Nemčije, Švice, Francije, Velike Britanije in drugih držav. Sicer pa tudi dovolj pove podatek, da je kljub 14.000 novim kvadratnim metrom pokritih površin, ki jih je dobil letošnji jesenski sejem (paviljoni ZR Nemčije, Avstrije in Slovenijalesa) po ocenah sejemске uprave še vedno primanjkovalo približno 20.000 kvadratnih metrov pokritih površin. Vsi sejemski prostori — pokriti in odprti — so letos zavzeli več kot 210.000 kvadratnih metrov. To pomeni, da se zagrebška prireditve že približuje po razstavnih površinah kar četrtini kvadratnega kilometra. Od tega je 130.000 kvadratnih metrov pokritih površin, 80.000 kvadratnih metrov pa odprtih.

Nedvomno je bila za več kot dva milijona obiskovalcev (torej, vsak deseti Jugoslovan si je ogledal to prireditve) glavna senzacija in atrakcija prve vrste originalna kapsula vesoljske ladje Apollo 8, ki so jo razstavili pred paviljonom ZDA. Od jutra do noči so se tu gnetli tisoči in tisoči obiskovalcev, ki so imeli eno samo nenasitno željo, namreč, da bi se lahko vsaj s prstom dotaknili predmeta, ki je že letel okrog Lune. Seveda pa je marsikdo želel potolažiti svojega »firbea« tudi s tem, da je za hip pogledal v notranjost kapsule.

Lahko bi naštevati še in še, kar je pritegovalo pozornost obiskovalcev — od električnih zobnih ščetk do posebnih električnih štedilnikov v vesoljskih ladjah, na katerih si bodo vesoljci pripravljali obroke hrane. Posebne pozornosti je bila deležna tudi Fordova »Kobra« — nekakšen »superavtomobil«. Seveda ta reč sploh ni za naše žepce, saj smo slišali, da velja menda kar 100.000 dolarjev (koliko fičkov dobimo za ta denar?). Seveda zmoro Fordovo vozilo brzino na uro 180 milj (290 km/h). Karoserija je iz posebne mase, ki je zelo odporna. Tako se avto lahko zaleti v navaden opečni zid in naredi v njem čedno »luknjo«, pri čemer pa karoserija ne utрпи posebne škode.

Tako kot vsako leto so se tudi na letošnjem sejmu predstavili javnosti številni domači in tuji proizvajalci sodobne gradbene mehanizacije. Med domačimi in tujimi proizvajalci sodobne gradbene mehanizacije. Med domačimi podjetji je bil seveda tudi letos zastopan »Gradis«, o čemer pa več poročamo v drugem sestavku. Največ modernih strojev za gradbeništvo so na sejmu pripeljali naši sosedje Italijani, ne dosti manj pa ZR Nemčija, ZDA, Sovjetska zveza, Madžarska, Bolgarija, ČSSR, NDR in druge države. Med »giganti«, ki so zlasti pritegnili pozornost obiskovalcev, naj omenimo buldozer, ki ga je kupilo naše podjetje. Ta velikan iz ZDA tehta kar dobrih 30 ton. Druga »jeklena pošast« je avtomobilski žerjav firme »Link-Belt«, ki seže s svojo jekleno ročico do višine 30,5 metra. Tudi Rusi so prikazali enega izmed svojih kolosov, in sicer samohodni skreper z dovoljeno obremenitvijo do 35 ton. Skreper ima motor z močjo 240 KM, lahko pa naloži do 11 kubičnih metrov materiala.

B. P.

Vsak strokovni nasvet je dobrodošel. Inž. Jože Uršič, inž. Ivan Lah in sektorski vodja Robert Kancijan

Nekaj nasvetov za zaposleno ženo

Kljub enakopravnosti žene in dejstvu, da marsikatera žena prinese domov nekaj več »cvenka« kot mož, je dobršen del žena še vedno zapostavljen ter igrajo v svojem zakonu podrejeno vlogo. Medtem ko žena pripravlja kosilo, pomiva posodo, pospravlja, pere, ali uči otroke, mož leži v naslanjaču, čita časopis in uživa zaslužen počitek. Seveda ne smemo vseh moških »tlačiti« v isti koš, saj imajo nekateri veliko razumevanja za ženo in jim ni izpod moške časti, da oblečejo predpasnik in prevzamejo del gospodinjstva na sebe. Dokler je žena mlada, lahko prenese mnogo naporov, naj si bo v službi ali doma. Toda sčasoma postane nervozna, mož ji očita, da je sitna ter jo njena okolica težko prenaša. Zato pa pravočasno mislimo nase, da si čimbolj smotno uredimo gospodinjstvo delo ter k sodelovanju pritegnemo poleg moža še otroke.

Naj vam navedem nekaj nasvetov: Ne pozabimo na lastno zunanost ter bodimo prikupno oblečene tudi doma. Saj možu verjetno ne bo všeč, če bomo hodile po hiši razkuštrane, zanemarjene, z navijalkami v lasih ali v pošvedranih copatih. Če bomo privlačne in ljubeznive, ne bo mož pomislil na mikavno kolegico v pisarni, ko mu z dehtečimi rokami ponuja v podpis službene akte. Stanovanje spremenimo v prijeten dom ter naj bo vsaj na oko vsak dan pospravljeno. V predsobi naj ne bo razstava čevljev in copat. Na mizi naj bo vedno šopek rožic, katere naj naberejo otroci v prostem času na polju.

Če je le mogoče, si vzemimo med tednom urico ali dve za sprehod z otroki, sem in tja pa povabimo moža v gledališče ali na koncert. Seveda ne pozabimo poslušati tudi radija in gledati televizije, od časa do časa pa vzemimo v roke tudi kakšno dobro knjigo, da si obogatimo našo notranjost.

Če se boste ravnale po teh nasvetih, sem prepričana, da boste poglobljali ljubezen med vašim zakonskim drugom in otroki in boste nazadnje celo ugotovili, da ste pravzaprav v službi in doma zadovoljni, če ne celo srečni.

P. N.

Iz tujih logov

Solarček pride predčasno domov iz šole. Mama ga vpraša, zakaj je prišel tako zgodaj. »Danes so nas prej poslali domov, ker se je stroj za učne pokvaril, učiteljica je pa že vse pozabila!«

Mlado deklo svoji prijateljici: »Naša služkinja je odpovedala. Ampak jaz jo razumem, moji starši so ravnali z njo, kakor da spada k naši družini.«

Dolgolasec si je moral končno ostriči lase. Nerad je šel k brivcu, ki naravno ni bil ljubitelj dolgolasev. »Kako želite,« vpraša brivec? »Kakor zadnjič!« odgovori dolgolasec. »Oprostite,« reče brivec, »ampak jaz sem šele dve leti tukaj!«

Nemka je šla na dopust v Španijo. Pri nakupu pomaranč je omenila prodajalcu, da bi morale biti pomaranče v Španiji, kjer rastejo, pravzaprav cenejše kakor doma v Nemčiji. Prodajalec ji ljubeznivo odgovori: »Pravzaprav bi res morale biti cenejše, vendar se trudimo, da bi se letoviščarji pri nas počutili kakor doma!«

Povabljen sem bila na poroko prijateljice iz mladih let. Med čestitanjem po poroki sem vprašala nevesto, če bodo takoj odpotovali uživati medene tedne. »Ne,« je odgovorila žarečega obraza, »mi začnemo takoj z zakonom!«

Zdravniški nasveti imajo lahko nepričakovane posledice. Neka ženska je prišla k zdravniku zaradi nepomembnih srčnih motenj na pregled. Zdravnik se je zanimal za eventualne druge prejšnje bolezni. Med drugim je zvedel, da ima 4 otroke vse od moža, s katerim živi, ni pa z njim poročena.

Zdravnik jo začudeno vpraša, kaj jo ovira, da se ne poroči. Ona mu pa pojasni: »Ko mi je bilo 16 let, mi je rekel zdravnik pri pregledu, da imam srčne motnje. Zaradi tega lahko normalno živite, samo poročiti se ne smete!«

Ko sta prišla zakonca iz kina, kjer je nastopila Sophia Loren, je vprašala žena moža, če bi jo zamenjal za Sophio Loren. Malo je pomislil, potem pa rekel: »Zamenjal ne, ampak obdržal bi te za rezervo!«

							NÁROD V ŠPANII IN V FRANCIJI.	PLESALKA	INDIJSKA DRŽAVA	SL. PISEC IN KRITIK / JOSIP 1836-1923/	JUNAK HOMER, ILIADÉ	OSLOVSKI GLAS
								VRTNA CVETLICA				
							OSEBA IZ „DR. ŽIVAGO“ / B. PASTER. /					EINSTEIN ALBERT
							FR. M. IME					
NAJVIŠJA GORA SVETA /MONT/			DELAVEC GV MARIBOR ZNAM MOTO- DIRNAČ	SAMO ENA	PONAVLJAČ	GLAVNI ŠTEVNIK	GRADITELJ ZNAM. MOSTA NA DRINI					
										KRAJEVNI PRISLOV		
POMIČNA LEDENA MASA										IT. ZNAMRA TOV. AVT.		KITAJSKO MESTO
										NAŠA ZNAM. ŽERJAVA		
							PRISLOV					
							MEČ					
RIMSKA BOGINJA, PLANET												
										RISIK		MEDMET
										VRTNINA, TUDI DELAV. CENTRALE		UČENJAK /HEBR./
										KRATICA IZ BIVŠE AVSTR.-OCR.		
DIMNIK JANEZ						PESEM				AVSTRAL. MEDVED		
						RISTO SAVIN				KARLOVAC		
PR. IN IME PISCA PRVE SLOV. MLAD. KNJIGE												
IZLOČANJE, ODSTRA- NITEV												

Minister in ugleden politik je dočkal upokojitev. To ni preveč cenil. V družbi se je nekoč izrazil takole:

»V življenju moža imamo tri dobe: mladost, moško dobo in čas, ko vam ljudje govorijo — Oh, kako dobro izgledate, tovariš!«

V pristanišču Melbourne (Avstralija) je carinski inšpektor peljal carinske pripravnike — bodoče carinike na neko angleško ladjo, da bi jim pokazal, kje vse se lahko nahaja skrito tihotapsko blago. Ko je zaradi tega odstranil v hladilniku eno izolacijsko ploščo, je tam res slučajno našel 850 transistorjev v vrednosti 17.000 dolarjev.

Gospodnji so redno dostavljali »fasungo« na dom. Ponovno se je zgodilo, da so ji dali jajca na dno in vedno se jih je več potrlo. Pritožila se je in zahtevala, da v bodoče dajo jajca na vrh. Trgovec se je opravičil, vendar pojasnil, da daje jajca namenoma na dno, ker če bi jih dal na vrh in bi se tam srla, bi se polila po drugem blagu.

Rumeni madeži na mavčnih oblogah, katere so nanesene na opečno zidovje

V našem časopisu smo lansko leto objavili v članku »Cvetenje na stavbah« osnovne oblike nastanka raznih nezaželenih in škodljivih madežev na gradbenih materialih in načine, s katerimi preprečujemo ali odpravimo te neprijetne pojave. V tem članku pa obravnavamo poseben primer; rumeni madeži, ki nastopijo na mavčnih oblogah, katere so nanesene na opečni zid; kako nastanejo in kako te madeže odpravimo.

Kadar nanašamo omet na porozno podlago, ta podlaga vpija del vode, ki smo jo uporabili pri mešanju malte. Taka v opeko vpita voda raztopi soli. Običajno dobimo v glini, iz katere izdelujemo opeko, vanadijeve, bakrove ali železove soli. V sorazmerju s sušenjem zidu začne ta, v opeko vpita voda, potovati proti zunanji površini. Na površini zida izhlapi, na njej pa ostanejo v obliki kristalov soli, ki jih je voda prinesla s seboj.

Nastajajoči madeži so tem bolj vidni, čim bolj bel je omet iz mavca. Barva madeža je odvisna od vlage v ozračju in od vlage v zidu ter se spreminja od limonove rumene do rumeno zelene barve. Taka barva nastane vedno le na površini in nikdar ne prodre v globino.

Imamo torej opraviti z vanadijevimi, bakrovimi in železovimi solmi, ki dajejo različne tone rumene barve. Te soli se lahko nahajajo v glini, iz katere izdelujejo opeko, lahko pa pridejo v opeko tudi s kurivom, ki se uporablja za žganje opeke. Premog in posebno srednja in južno ameriška nafta vsebujejo mnogo vanadijevega oksida. V večini peči so opečni izdelki v neposrednem dotiku z gorivom, plamenom in sajami, kar povzroči kopičenje nesnage na žganih opečnih izdelkih.

Pojav teh madežev ni noben poseben problem, ker to ni nikakršno mehanično ali kemično staranje materiala. Če so stene preplečene s tapetami slabe kvalitete, potem se madeži pojavijo na tapetah, ker slab papir deluje kot pivnik. Če v takem primeru tapeto odstranimo, lahko vidimo, da so soli prešle omet, ne da bi pustile na njem kakršnokoli sled.

Nastanek madežev lahko začnemo preprečevati že pri izdelavi opečnih elementov. Eden od načinov je, da se skuša kemično vezati soli tako, da se testu iz gline dodaja nek fluorov mineral (kalovec). Drugi način je ta, da se dvigne temperatura žganja opečnih izdelkov, kajti pri temperaturi nad 900°C postanejo soli težje topljive. Rentabilnost enega ali drugega postopka je odvisna seveda od pogostnosti nastopanja madežev in od razpoložljivih sredstev.

Zelo hitro pa lahko ugotovimo prisotnost soli na gradbišču. Zadošča, da nanesemo plast mavca na lice opečnega izdelka. Nato tako pripravljeno opeko z drugim koncem položimo v plitko posodo z vodo. Nekaj ur zadošča, da se opeka prepoji z vodo, nato jo vzamemo iz vode in jo pustimo, da se suši. En dan sušenja po navadi zadošča, da ugotovimo nastanek madežev.

Ta preizkus nam jasno pove, ali lahko pričakujemo madeže na zidu, če uporabljamo preiskano opeko in s tem opraviči tudi reklamacijo za dobavljeno blago.

Tvorjenje madežev na mavčnem ometu, ki je nanesen na sumljivo opeko, lahko preprečimo tako, da skušamo čimbolj zmanjšati količino vode, ki ostane pri izdelavi malte iz mavca. Med opeko in mavec lahko napravimo tudi vmesni, zaščitni omet iz drugega materiala, ki rabi samo eno tretjino vode, kot jo rabimo za napravo malte iz mavca. Kolikor je le mogoče, je treba v takih primerih preprečiti uporabo tistih barv, ki rabijo pri delu vodo. Ta voda se namreč vpija v podlago in lahko povzroči nastanek ali poveča obseg madežev.

Preden se lotimo popravljanja madežev na ometih iz mavca, moramo počakati, da se zid popolnoma posuši. Tako zanesljivo vemo, da so se pojavili vsi madeži in da kasneje ne bodo več nastopili novi madeži.

Če ni veliko madežev, jih lahko opraskamo z ometa, vendar pa s tem pokvarimo površino mavčnega ometa.

Kadar pa je na ometu veliko madežev, je treba obdelati celotno površino mavčnega ometa s kemičnim proizvodom, ki odstrani kristale soli (Celon E). Po navadi se tak proizvod dobi v obliki prahu, ki je neškodljiv, brez duha in topljiv v vodi. Na liter vode se doda 50 g tega prahu, raztopino pa nato z gobo nanašamo na madeže, ki izginejo že po nekaj sekundah.

Inž. Milivoj Šircelj

Nove velike gradnje in naša mobilnost

Nadaljevanje s 1. strani

»Central-Riviera« je poslovna enota Ljubljana. Ona tudi izstavlja mesečne obračune za vsa dela.

— Kot nosilec del izvaja poslovna enota vsa pripravljajna dela za te objekte, postavi potrebno betono, stanovanjsko naselje, izvrši rušitvena dela in celotno pripravo terena za vse objekte.

— Poslovna enota Ljubljana bo tudi izvajala vsa dela na depandansi »Jadranka« in na zveznem hotelskem traktu.

— Vsa dela na največjem objektu, tj. »Slovenskem domu« prevzame poslovna enota Jesenice, ki ta dela operativno tudi samostojno vodi. Pri tem pa uporablja naselja in gradbiščno ureditev, ki je za vse tri objekte skupna.

— Kot kooperant na »Slovenskem domu« nastopa po potrebi poslovna enota Ljubljana okolica s tem, da dogovorno prevzema določena dela.

2. Nosilec del za novi hotel »Central« je poslovna enota Maribor, ki dela tudi samostojno vodi.

— Poslovna enota Maribor izvede vsa pripravljajna dela za ta objekt, pripravi nastanitev za delavce in izvrši vsa potrebna rušitvena dela. Neposredno obravnava vse probleme s projektantom in investitorjem.

— Poslovna enota Ravne sodeluje na objektu »Center« kot kooperant poslovne enote Maribor in prevzema na objektu določena dela.

3. Centrala podjetja prevzema s svojimi službami za vsa dela v Portorožu:

— potrebno koordinacijo med poslovnimi enotami,

— pomoč pri izdelavi elaboratov delovne priprave,

— skrb za pravočasno dotekanje potrebne opreme,

— skrb za pravočasno dobavo glavnih gradbenih materialov,

— sodeluje pri razčiščenju odnosov z investitorjem in projektantom.

Precej lažja je bila odločitev za dela v Cinkarni Celje, torej za dela pri gradnji tovarne za titan-dioksid. Obseg del je omogočil, da prevzame vsa dela ena enota in to poslovna enota Ravne, ki je del svojih kapacitet, vključno potrebni tehnični kader, preselila v Celje in samostojno prevzela to gradnjo.

Če samo bežno pogledamo, kako so naloge, ki jih prevzema »Gradis«, porazdeljene med poslovne enote, potem lahko hitro ugotovimo, da se zmanjšuje toga bazenska vloga naših poslovnih enot, da dela

— poslovna enota Ljubljana tudi še v Kopru, Portorožu, Krškem itd.,

— poslovna enota Maribor tudi v Zagrebu, Portorožu itd.,

— poslovna enota Jesenice tudi v Kranju, Škofji Loki, Portorožu itd.,

— poslovna enota Ravne tudi v Celju itd.

Izkušnje bodo pokazale, če je torej delokrog naših poslovnih enot možno širiti tudi čez meje bazena, ne da bi bila prizadeta organizacijska celota in moč njene operative ali pa finančni rezultat njihovega dela. Če bodo rezultati taki, kot jih pričakujemo, potem smo našli odgovor na staro vprašanje, kako povečati mobilnost naših kapacitet.

Obdržali bomo lahko sedanjo organizacijsko obliko poslovnih enot, ki bodo pokrivala velik del slovenskega tržišča in tako v najtesnejši povezavi s terenom pridobivale za podjetje nove naloge in nove investitorje. Kljub temu pa bomo pri velikih delih z organizirano delitvijo dela med več poslovnih enot, ki bodo del svojih kapacitet premaknile z ožjega prostora svojega delovanja, lahko nudili naročniku take roke in tako koncentracijo naših sil, ki bo odločala pri oddaji del.

Prevzeta dela v Portorožu in v Celju bodo pokazala, ali je bila zastavljena pot pravilna.

ing. A. Peteln

Gospodarski problemi ljubljanskega mesta

Mestni sindikalni svet Ljubljane je pred kratkim pričel z razpravo o gospodarskem gibanju in perspektivnem razvoju naše bele Ljubljane. Vprašanja so v glavnem izvirala iz ocen gospodarskega gibanja v preteklem letu in v prvih mesecih letošnjega leta, kam naj bi v bodoče usmerili skupne napore in katere gospodarske nosilce bomo predvsem podpirali in razvijali?

Skoraj po dveletni stagnaciji se je gospodarski razvoj pričel dinamično vzpenjati, saj se je industrijska proizvodnja lani povečala za 13%, vrednost opravljenih storitev v gradbeništvu pa se je povečala za eno četrtino. Po ocenah, ki so jih napravili naši gospodarstveniki, bo taka dinamika rasti ostala tudi letos, to se pravi, da se bo industrijska proizvodnja povečala nekaj manj kot za 30%, v gradbeništvu pa za 35 do 40%.

Ta vzpon je pogojen z dokaj obsežno — čeprav še vedno nezadostno — modernizacijo ljubljanskega gospodarstva, ki je bila izvedena v preteklih letih, ter z uvajanjem sodobnih tehnoloških in organizacijskih metod in postopkov v večjih podjetjih, kot npr.: Metalka, Gradis, Prehrana, Slovenijales itd., ter s povečanjem produktivnosti dela, ki je narasla za 6 do 7%.

Potrošnja prek zmogljivosti

Seveda pa ne smemo zapirati oči pred dejstvom, da je bila naša potrošnja prek naše zmogljivosti. Uvoz, ki je bil zelo močan ter podprt s širokogrudnimi zadolžitvami na račun investicijskih objektov, je povečal pritisk na dinar ter poslabšal našo plačilno bilanco. Zadolžitve našega gospodarstva pri bankah so se v lanskem letu povečale za 40%, hkrati pa so se seveda zmanjšala prizadevanja kolektivov za večjo mobilizacijo lastnih sredstev.

V preteklem letu se je relativno zmanjšal tudi delež narodnega dohodka. Zanimivo pa je, da se relativni delež obdavčitev ni povečal, pač pa so se povečale dajatve kolektivov iz naslova bančnih obresti, obresti od poslovnega sklada, prispevkov sklada za socialno zavarovanje in izobraževanje.

Predlog sindikata je, da se zaradi uskladitve obsega proračunske potrošnje s sprejetimi poropci, dodatni dohodki odvajajo v poseben rezervni sklad. Ta sredstva pa bi po skrbno pretehtanih odločitvah usmerjali v gospodarstvo, kjer bi bilo to najbolj potrebno. Sindikati

odločno podpirajo prizadevanja za večjo produktivnost, za dosego čim večjega dohodka na zaposlenega in celotnega kolektiva.

Razdrobljenost skladov ni učinkovita

Lani je 17 delovnih organizacij izkazalo 6 milijonov din deficita. Primeri pri GP Tehnograd, Tonosa, Sumi in tako dalje nam nazorno dokazujejo, kam vodi ta nezadostna družbena dolžnost. Pravočasna pomoč, delavska solidarnost do zaposlenih pa tudi določen poseg od zunaj bi v večini primerov bistveno zmanjšal obseg izgub in pa nastalih socialnih problemov.

Sedanja razdrobljenost skladov ni učinkovita, niti mobilna prav na tistih področjih, kjer bi morala biti njihova naložba najučinkovitejša. Prav zato je umesten predlog, da bi vse dosedanje sklade pri občinah združili v enoten mestni sklad, katerega naj bi upravljal poseben upravni odbor, ki bi bil sestavljen iz predstavnikov najuspešnejših delovnih kolektivov.

Glede zaposlenosti pa se ugotavlja dokajšen presežek nekvalificiranih in velik primanjkljaj pri kvalificiranih delavcev vseh vrst poklicev. V okviru mesta Ljubljane se je dogovoriti z izobraževalnimi institucijami in delovnimi organizacijami o pristopu h koordinirani in široki akciji za pridobivanje potrebnih kvalifikacij in prekvalifikacij.

»Zamrznjeni« krediti

Nizka proizvodnja in stagnacija v letih 66/67 je imela za posledico dokaj veliko število nezaposlenih. Prav gotovo je najbolj negativno vplivala prevelika uporaba kreditov na račun prekomerne emisije. Sprejeti so bili nekateri učinkoviti ukrepi, npr. uvozne carine itd.

Dvig osebnih dohodkov ni povsod pokrit z ustrežno produktivnostjo. Potrošnja tako nekontrolirano raste, namesto da bi se ustvarjale rezerve za »sušna leta«. Prekomerni krediti pogosto »zamrznejo« pri slabih plačnikih — to so v glavnem podjetja, ki nerentabilno ali pa celo z izgubo poslujejo.

Pred nami je naloga, da z največjimi napori in v okviru svoje odgovornosti storimo vse za ohranitev stabilnosti gospodarstva, sicer je inflacija z vsemi negativnimi posledicami neizbežna. Potrebni so dodatni ukrepi v gospodarski politiki, s katerimi bi odpravili nestabil-

nost. Zato pa je nujno, da se izdatki proračuna in skladov zadržijo na planirani ravni za leto 1969. — Morda naj bi bila izjema le pokojninsko zavarovanje, kjer naj bi presežke rezervirali za uskladitev starih pokojnin. Vse ostale presežke je treba vnesti v posebne rezervne sklade, en del pa naj se jih usmeri v gospodarstvo.

Lepi uspehi gradbeništvu

Ljubljana je zelo pomemben gospodarski faktor. Imamo vrsto gospodarskih organizacij v industriji, gradbeništvu, prometu in trgovini, ki so se doslej že izkazale s svojimi sposobnostmi na domačem in tujem tržišču. V gradbeništvu imamo že lepe začetne uspehe in izkušnje. V zadnjih letih so močno povečali svojo gradbeno dejavnost v inozemstvu. V letu 1965 je ta dejavnost znašala milijardo S din, lani pa že 16 milijard.

Na ljubljanskem območju je močno zajeta tudi projektantska dejavnost. V sindikatu gradbenih delavcev je vključeno prek 30 samostojnih projektantskih delovnih kolektivov. Cela vrsta gradbenih podjetij pa ima še svoje lastne projektantske biroje. Te organizacije zaposlujejo približno 10 do 30 ljudi, kar kaže na izredno razdrobljenost. Ta dejavnost kljub številčnosti in strokovnosti sposobnega kadra ni primerno organizirana za večje in zahtevnejše projekte. To se je še posebno pokazalo pri izdelavi načrtov za hitro cešto itd.

Razvoj trgovine

Ljubljana je na področju trgovine zelo močno napredovala. Prednosti, ki jih tu imamo, moramo čim boljje izkoristiti. Naša Ljubljana mora postati izložbeno okno najbolj kvalitetnega blaga, kar ga zmorejo naši in tuji proizvajalci.

Posebno skrb je posvetiti adaptaciji in obdelavi stare Ljubljane, ki naj postane ekskluzivni prostor za prodajalne in lokale s posebno zanimivo vsebino, okoljem in postrežbo. Ljubljanski grad pa je že v potrebni obdelavi.

Nanizali smo nekaj perečih problemov razvoja našega glavnega mesta in prepričani smo, da bodo vsi tisti, katerih je želja živeti v tem mestu, pripravljeni sodelovati pri skupnih naporih za čim lepši in bogatejši gospodarski razvoj naše bele Ljubljane.

Obisk iz Svetozareva

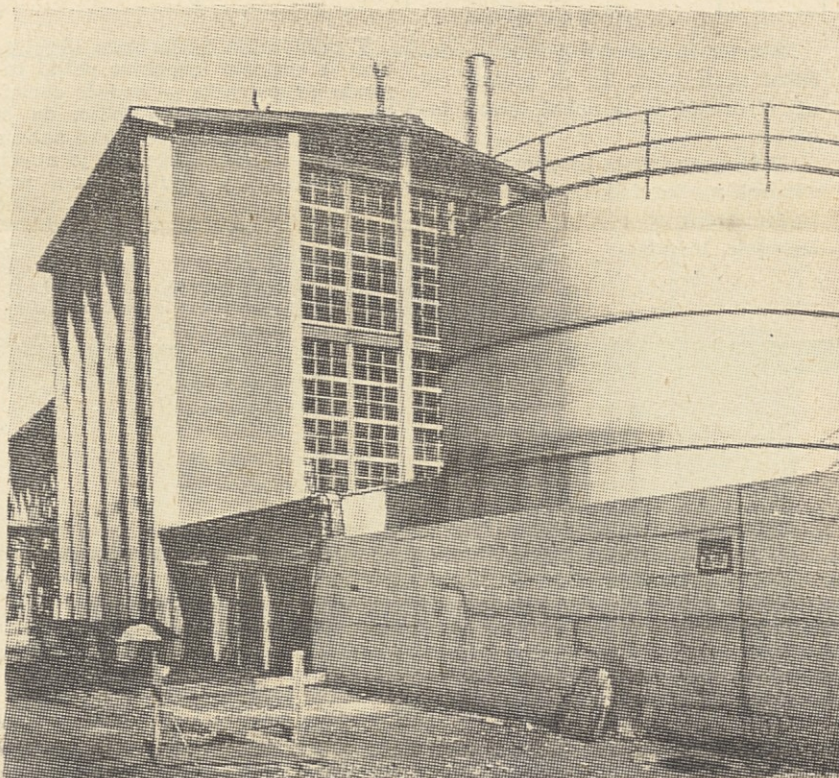
V septembru je obiskala naše podjetje gradbena srednja šola iz Svetozareva. Dijaki in profesorji so si ogledali nekatere naše objekte, med njimi tudi gradnjo termo elektrarne v Šoštanju.

Strokovno ekskurzijo je vodila Nela Grozdanič, dipl. grad. inženir.

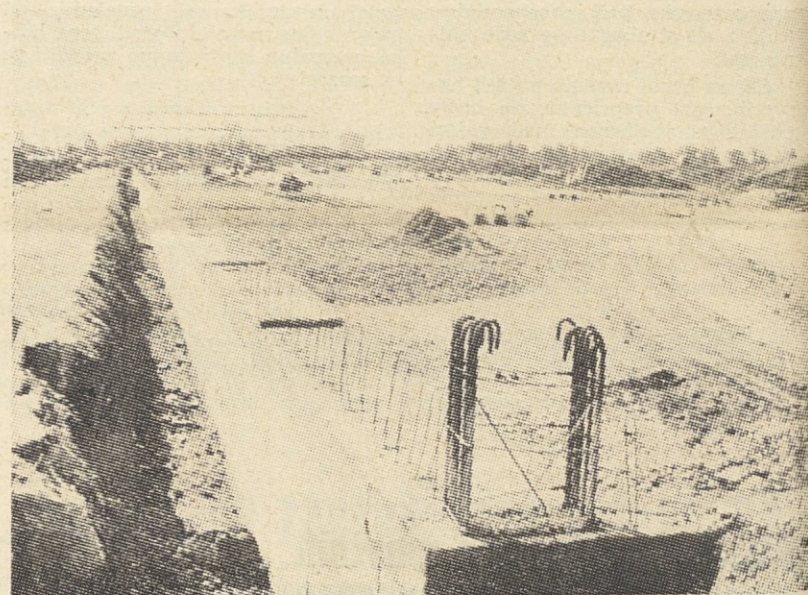
Delegacija iz ČSSR

Dalj časa se je pri nas zadržala tudi delegacija iz ČSSR. Vodil jo je predsednik revizijske komisije centralnega odbora Češke tov. František Okač. V delegaciji so še bili Karel Kohovt, vodja oblastnega sekretariata zveze sindikatov v Plznu ter Jan Velik, član centralnega odbora Češke, zaposlen v keramični tovarni v Plznu, na delovnem mestu organizacije dela.

Delegacija iz Češke se je predvsem zanimala za sistem delitve in nagrajevanja delavcev, za organizacijo podjetja in sindikata predvsem pa za življenjske razmere zaposlenih.

Se detajl s Sladkega vrha

Pričetek del. Bruto površina bodoče hale na »Žitnjaku« znaša 3683 m²

Priprava opažev za nosilce

Stran 10 ★ »GRADISOV VESTNIK«

— Zakaj se pa ti nisi vpisal?
— Veš, to je samo za druge, da tudi oni pridejo na svoj račun in se vsaj enkrat na dan podpišejo